

CAND. PSYK. PER THOMSEN: BEHANDLINGSARBEJDE ER ANDET OG MERE END BARE “PÆDAGOGTEKNISK TILRETNING”

I et interview fortæller Per Thomsen om, hvordan den metode, han har udviklet, kan være med til at sikre det faglige fundament, der skal til for at hjælpe bl.a. børn og unge med adfærds- og personlighedsmæssige problemer. Metoden er let at formidle og forstå, den kan benyttes af behandlere indenfor en bred vifte af faggrupper, og den kan i princippet læres af alle som et fag. Men der er et “men”. Til trods for at metoden er bygget op over, hvad Per Thomsen selv betegner som en nærmest banal logik, så kræver den meget både menneskeligt og fagligt af de behandlere, som skal udøve den.

Rikke Adolf

I 2014 beslutter det social-pædagogiske opholdssted Borgmesterbakken at tilbyde sine medarbejdere et flerårigt udviklingsprojekt, der har til formål at styrke og implementere faglige teorier og metoder i arbejdet med børn og unge på en akutinstitution.

Udviklingsprojektet bliver tilrettelagt og gennemført i samarbejde med Cand. Psyk. Per Thomsen, der udover at være privatpraktiserende psykolog, også er supervisor og konsulent for kommunale, regionale, statslige og private behandlingsinstitutioner. 'Spejle', 'Undersøge fantasien' og 'Tilbyde alternativ virkelighedsopfattelse' er de tre elementer, der tilsammen udgør metoden, som Per Thomsen har udviklet, og som igennem udviklingsprojektet er blevet en integreret del af måden, som Borgmesterbakken arbejder på.

Spejle

Spejling er et begreb, der finder sin oprindelse indenfor neurologisk forskning, hvor det er påvist, at vi hele tiden og uden vores vidende kontinuerligt spejler andres sindstilstande udtrykt gennem nonverbale signaler som mimik, gestik og intonation. Spejling er afgørende for vores generelle neurologiske udvikling, socialisering og evne til at knytte nære relationer. Per Thomsen fortæller, at det for en døgninstitution som Borgmesterbakken, der arbejder med anbringelser og akut modtagelser, er

vigtigt at have en metode til relativt hurtigt at skabe den menneskelige kontakt. Her er Spejle i metoden ret nyttig, siger Per Thomsen og fortsætter:

-Spejle vil sige at sætte ord på barnet eller den unges umiddelbare følelser uden at ændre noget. Derved bringes følelserne ind i et interpersonel rum, hvor de går fra at være noget, som bare 'er' til noget, man kan tale om og være sammen om. Formålet er at vise barnet eller den unge, at vedkommende er set, hørt og forstået. Spejle som element i metoden er at være bevidst om, at nu sætter jeg min egen normale respons til side og låner min egen empati ud til min faglighed for at skabe kontakt.

Spejle vil sige at sætte ord på barnet eller den unges umiddelbare følelser uden at ændre noget

Hvis jeg på den måde kan låne de mest modne sider af min egen personlighed ud til min faglighed i en behandlingsfaglig opgave, så er det dét, der er min opgave. Ved at være bevidst om min egen spejling kan jeg finde en metode til at fintune min måde at være sammen med barnet eller den unge. Spejlingsarbejdet er ikke kun noget, der finder sted i den direkte kontakt. Det er også noget, der finder sted på personalemøderne, når man taler om, hvordan barnet eller den unge har det, og hvad adfærden kan være et udtryk for.

Undersøge fantasien

Når kontakten er der, skal den ifølge Per Thomsen bruges til noget – nemlig at undersøge, hvad det er for et menneske, man står overfor. Hvilke tanker, forestillinger og fantasier har dette menneske om sin egen situation? Når Per Thomsen har valgt at bruge begrebet 'fantasien',

er det for at understrege, at det vi kalder virkeligheden er individuelle fortolkninger og uddyber:

-Vi har alle sammen fantasier om os selv og vores omverdenen. Alene det at skænke ufordømmende interesse for et andet menneskes indre liv gør, at dette menneske får mulighed for at opleve sig selv være i en andens opmærksomhed, uden at det tjener andet end det ene formål. Der er en omsorg i dét at spørge ind. Når man undersøger fantasien, står man ved sin egen uvidenhed (om den andens virkelighed, red.), men man er interesseret, så man spørger. Der er en næsten banal logik i metoden i forhold til at stille de spørgsmål, der skal til for at forstå, hvordan den anden ser sig selv og sin omverden. Det er en del af dét, der skal til for at få det faglige grundlag for at kunne sige noget om et menneskes problemer, ressourcer og behandlingsbehov, hvilket er hele den behandlingsfaglige opgave.

Tilbyde alternativ virkeligheds-opfattelse

Per Thomsen fortæller, at Spejle og Undersøge fantasien langt hen ad vejen er tilstrækkelige begreber til at kunne

lave et fornuftigt behandlings- og udviklingsarbejde, og at det i sin kerne er, hvad mentaliseringsbaseret terapi går ud på. Når Per Thomsen har valgt at tilføje elementet, Tilbyde alternativ virkelighedsopfattelse, er det, som han forklarer, for at færdiggøre processen. Per Thomsen understreger dog vigtigheden af at være varsom med sine fortolkninger, da det kræver træning og erfaring at kunne Tilbyde en alternativ virkelighedsopfattelse på en ansvarlig måde. Om Tilbyde alternativ virkelighedsopfattelse siger Per Thomsen:

-Efterhånden som man undersøger barnet eller den unges fantasier, vil man kunne få nogle antagelser om, hvordan vedkommende ser sig selv og tilbyde en alternativ virkelighedsopfattelse. Det er dog ikke noget, man skal kaste sig ud i med let og ubekymret sind. Det kræver træning, og det skal være en del af den samlede behandlingsfaglige plan.

Hvis man gør det vildt og ude af kontekst for at demonstrere sin egen viden eller blot for at hjælpe, risikerer man at tilbyde noget, der ganske vist kan have sin rigtighed men i realiteten er ganske ubrugeligt.

Vi har alle sammen fantasier om os selv og vores omverdenen

Et eksempel kunne være et barn, der reagerer med vrede overfor en pædagog over en grænsesætning. Pædagogen forstår korrekt, at barnets vrede er en reaktion over fortidig urimelig og vilkårlig grænsesætning fra eksempelvis en forælder, og siger: "Nu bliver du rigtig vred på mig, og det er i virkeligheden fordi, jeg minder dig meget om din mor, som også bare ville bestemme alt." Det kan være, at det er korrekt, men det får ikke barnet til at sætte sig ned og sige: "Gud, det har du da ret i! Nu du siger det, er der

da meget i min adfærd, der handler om, at jeg så at sige reproducerer alle mine barndoms traumer i nutidige relationer." Det kommer ikke til at ske! Der er ikke tale om et udviklingskridt, hvor barnets forståelse af sig selv uddybes og pludseligt får nye perspektiver på, hvordan det kan se sig selv i verden. I stedet bliver det en øvelse i tekstanalyse, hvor pædagogen sidder som skolemesteren, der er ved at lære eleven, hvordan vedkommende skal fortolke sig selv. Det bliver en gold intellektuel abstraktion, hvor følelserne ikke er med, og det er der ingen udvikling i.

Etikken skal være det bærende element i behandlingen

Per Thomsen mener, at rigtig mange kan lære at praktisere metoden, men at man grundlæggende er nødt til at have de fornødne egenskaber og kvaliteter. Det er ifølge Per Thomsen nemlig langt fra er en gratis omgang at arbejde med mennesker, der har oplevet traumer, omsorgssvigt, seksuelle overgreb eller lignende og forklarer:

-Det er ikke sundt at lægge øre og hjerte til frygtelige hændelser, fordi der sker så meget i ens eget system. Det er usundt, at ens ansigt helt automatisk udenfor bevidsthedens kontrol muskulært spejler den andens oplevelse af rædsel, angst og afmagt. Det kræver enormt meget af ens empatimuskulatur at være sammen med mennesker, der lever med følger af traumer og tab. Man skal kunne navigere i på den ene side at spejle den anden og på den anden side at fastholde et billede af håbet. Der er en risiko for, at personalet på døgninstitutioner, for at overleve rent psykisk, kommer til at lukke af for at tune ind på beboerne, og begynder at foreskrive normaladfærd. Det viser sig af og til i temmelig

firkantede forsøg på grænsesætning, hvor der ikke er nogen forståelse og analyse af symptomadfærd som et betydningsbærende element i barnets personlighed. Så forsvinder etikken som det bærende element i behandlingsarbejdet, og man kommer i stedet ud i en "pædagogteknisk tilretning" af mennesker. Problemet er, at i det øjeblik man ikke længere undersøger, hvad en specifik adfærd er et udtryk for, så forstår vi ikke personen, og dermed vil de initiativer og tiltag, vi foretager for at hjælpe dem, bygge på den blå luft.

Når en behandler insisterer på sin ret til at reagere fremfor at blive i rollen, er det en teknisk fejl

Den helt stor udfordring i forhold til metoden er ifølge Per Thomsen ikke at formidle eller forstå den, men at det kræver faglig selvdisciplin at blive i rollen som behandler. Især indenfor hårde behandlingsmiljøer, kan det være svært, siger han og fortsætter:

-Der er mennesker, som insisterer på deres ret til at afreagere egen emotionalitet, og her kan der opstå situationer, hvor de faglige argumenter kommer til kort. Det der sker er, at det emotionelle tryk kan blive så højt, at de underliggende etiske fordringer bliver for svære. Hvis medarbejdere har været voldsomt provokerede og har afreageret i situationen, kan det bagefter være svært at vedkende sig, at det rent teknisk var en fejl. Så kan der opstå et behov for at retfærdiggøre reaktionen med vredladne indvendinger imod en teori og metode, som i virkeligheden fordrer selvdisciplin. Som behandler er interessen og motivet til at forstå den anden nødt til at stå foran motivet til at afreagere. Den fordring kan være benhård, hvis man er slidt, træt, ude af balance eller tilstrækkeligt provokeret.

Metoden giver mulighed for, at man kan udvikle et fælles sprog, som i

princippet kan læres, styrkes over tid og som man kan kommunikere i

På Borgmesterbakken har metoden givet medarbejderne et fælles sprog og en faglig ballast, men Per Thomsen påpeger, at metoden bare er én måde at begrebsliggøre og operationalisere nogle ting, som er almene i flere forskellige behandlingsformer. Der er bestemt andre måder, siger Per Thomsen og fortsætter:

-Man kunne godt forestille sig en gruppe medarbejdere, som langt henad vejen virker som nogle anarkistiske, småskøre og kreative sjæle med nogle fuldstændigt bizarre interventionsformer, der på sæt og vis forfører, inspirerer og trækker børn ind i et fællesskab. Man kan blive overrasket over, hvad der er muligt, så vi skal passe på med at stirre os blinde på en bestemt teori eller metodik men forholde os åbne over for, at der kan være andre måder. Når jeg formulerer en metode, er det fordi, det ikke er betryggende for mig at satse på det spontane, kreative,

menneskeligt varme fællesskab. Jeg føler mig forpligtet på at bidrage til en mere faglig og teoretisk funderet måde, som i princippet kan læres som fag og efterfølgende formidles, superviseres og monitoreres. I modsat fald risikerer vi, at praksis overlades til tilfældigheder, og en hvilken som helst institution bliver fuldstændig afhængig af at få ansat medarbejdere med de rette kvaliteter. Det kan man ikke være sikker på. Derfor er vi nødt til at have nogle mere tørre og lad os bare kalde det kedelige faglige begreber, teorier og metoder, som kan udgøre et fælles sprog - ikke bare internt men også udadtil imellem forvaltning på den ene side og institution på den anden. Her tror jeg, at min metode er tilpas almen til, at mange af institutionens samarbejdsrelationer relativt hurtigt vil kunne forstå idegrundlaget, teorien, metodikken og på forskellig vis kunne relatere til den.